

ZINSBOUW

Oefenbundel

Meester Warre
www.meesterwarre.be

@meesterwarre

Meester Warre

Een juiste zin bestaat uit:

Een onderwerp

Wie of wat doet iets in de zin?
(= Het tweede deel van een ja/nee-vraag)

Een persoonsvorm

Wat doet het onderwerp? Wat gebeurt er met het onderwerp?
(= het eerste deel van een ja/nee-vraag)

De rest van de zin

Geef een antwoord op één of meerdere W-vragen.
(waar, wanneer, waarom, waarom, waarmee, hoe?)

Voorbeeld:

De hond rent in de tuin.

→ Rent de hond in de tuin?

De jongen speelt met zijn rode bal in het park.

→ Speelt de jongen met zijn rode bal in het park?

1. Maak een ja/nee-vraag.

- Kleur het onderwerp geel
- Kleur de persoonsvorm groen
- Kleur de rest van de zin blauw.

De kat slaapt op de mat.

De juf leest een spannend boek.

Achter het huis staat een oude schuur.

Het meisje springt over het hek.

Tijdens de vakantie leest Lina veel boeken.

Na het werk gaan mijn vrienden en ik naar de sportschool.

2. Kan je het ook met langere zinnen? Probeer maar! Kleur het onderwerp geel, de persoonsvorm groen en de rest van de zin blauw.

De kinderen tekenen een regenboog met hun kleurpotloden.

De jongen eet een stuk taart met slagroom.

De juf schrijft een som op het bord met krijt.

De kok snijdt de groenten met een scherp mes.

3. Vul de zinnen aan.

Het meisje _____ op de schommel in de speeltuin.

persoonsvorm

_____ vliegen hoog in de lucht.

onderwerp

De jongen _____ een boterham met choco.

persoonsvorm

_____ kijken naar het voetbal.

onderwerp

De kinderen _____ snel naar school.

persoonsvorm

In het weekend kuist _____ het huis.

onderwerp

4. Vul de zinnen aan met een antwoord op de vraag.

De hond rent

Waar?

De juf schrijft

Waarmee?

De jongen eet

Wat?

Het meisje speelt

Hoe?

De kinderen eten

Wanneer?

De hond blaft

Naar wie?

De meester is boos

Waarom?

Hoofdletters en leestekens

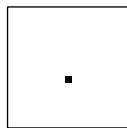

Elke zin begint met een **hoofdletter**.

Ik ga morgen naar de winkel.

Mijn broer loopt elke week.

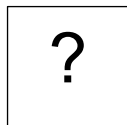
Elke zin eindigt met een **leesteken**.

ik **zeg** iets.
ik **beveel** iets.

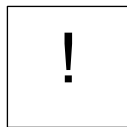
Ik ga morgen naar de zee.

Open het raam.

ik **vraag** iets.

Waar is mijn boekentas?

ik **roep** iets.
ik **beveel** iets.

Ik vind dit leuk!

Stop met duwen!

5. Schrijf de zin opnieuw. Gebruik hoofdletters.

mijn broer en ik spelen in de tuin.

mijn mama fietst elke dag naar haar werk.

mijn opa gaat elke zaterdag naar de winkel.

de dokter werkt in het ziekenhuis.

6. Schrijf de zin opnieuw. Gebruik het juiste leesteken.

Wat een mooie dag *(ik roep iets)*

Jij hebt een mooie fiets *(ik zeg iets)*

Waar is mijn jas *(ik vraag iets)*

7. De zinsdelen staan door elkaar. Vorm de juiste zin.

hoog in de lucht.

Een vogel

vliegt

Het meisje

in het park.

wandelt

Bakt

een grote taart?

mijn mama

De vis

in het water.

zwemt

8. Kan je het ook met meer zinsdelen? Probeer maar!

werkt

Mijn papa

in de tuin.

elke dag

Wanneer

jij

je huiswerk?

maak

verbetert

snel

De meester

de toetsen.

elke week

gaat

naar het strand.

Ons gezin

9. Bekijk de prenten. Schrijf er een mooie zin bij.

Zelfstandige naamwoorden

= een woord dat een persoon, een dier, een ding of een plaats aanduidt.

A. Een persoon

De **juf** leest voor.

Mijn **opa** wandelt graag.

B. Een ding

Het **boek** ligt op de tafel.

De **bal** rolt over de grond.

B. Een dier

De **kat** speelt met de bal

De **vogel** zingt elke ochtend.

C. Een plaats

We gaan naar het **park**.

Het is warm in de **klas**.

10. In elke zin staat één zelfstandig naamwoord. Kleur ze.

De school is gesloten.

De tafel is groot.

De appel valt.

De hond blaft luid.

In de stad is het druk.

De jas is rood.

De wolken zweven voorbij.

De koe graast.

11. In elke zin staan meerdere zelfstandige naamwoorden. Kleur ze.

De leraar schrijft op het bord.

Mijn zus en mijn broer gaan naar de winkel.

In het park loopt een lief konijn.

De jongen draagt een boekentas.

De apen slingeren in de boom.

Ik teken een dolfijn en een schildpad.

12. Noteer de zelfstandige naamwoorden uit de oefening 6 in de juiste kolom.

persoon	dier	ding	plaats

13. Vul de zin aan met een zelfstandig naamwoord.

De _____ speelt in de tuin.

Mijn _____ heeft een mooie jurk.

We gaan naar de _____ .

De _____ staat op de tafel.

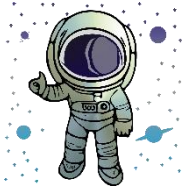
De _____ vliegt hoog in de lucht.

Ik zie een _____ in het bos.

Mijn _____ is een goeie kok.

14. Kies telkens twee zelfstandige naamwoorden uit het kader en maak er een mooie zin mee.

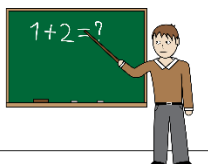
stoel – ruimte – astronaut – raket

appelboom – tuin – ladder – papa

meester – klas – kinderen – toets

Bijvoeglijke naamwoorden

= een woord dat iets zegt over het zelfstandig naamwoord.

Het **blauwe** boek ligt op de tafel.

Het **zachte** deken ligt op het bed.

Het **koude** water stroomt snel.

De **korte** film was spannend

15. Kleur het bijvoeglijk naamwoord.

Het grote huis staat aan het einde van de straat.

De koude wind waait door de bomen.

De lange weg leidt naar het dorp.

De rode bal rolt over de grond.

16. Kleur de bijvoeglijke naamwoorden.

De rode auto staat voor het grote huis.

De schattige kat slaapt op het zachte deken.

De mooie bloemen staan in een groene vaas.

Het glanzende schip vaart over de blauwe oceaan.

De oude man draagt een zwarte hoed.

17. Vul de zin aan met een passend bijvoeglijk naamwoord.

De _____ school heeft een grote speelplaats.

De _____ laptop werkt heel goed.

De _____ stad is bekend om zijn oude gebouwen.

De _____ rivier stroomt door het dal.

De _____ berg is moeilijk te beklimmen.

De _____ klok tikt luid in de woonkamer.

18. Maak een mooie zin met het gegeven zelfstandig naamwoord en bijvoeglijk naamwoord.

oude stoel

stoere jongen

dikke jas

witte sneeuw

19. Geef de tegenstelling van het bijvoeglijk naamwoord.

groot → _____	dik → _____
lang → _____	hoog → _____
warm → _____	mooi → _____
hard → _____	droog → _____
oud → _____	stil → _____

20. Lees de zinnen

- Kleur de bijvoeglijke naamwoorden.*
- Schrijf de zin opnieuw. Gebruik tegenstellingen van de bijvoeglijke naamwoorden.*

De grote boom staat in de tuin.

De rijke man heeft veel geld.

De dikke boeken liggen op de plank.

Enkelvoud en meervoud

Soms staat een zin in **het enkelvoud**

Het kind **speelt** in de speeltuin.

De juf **geeft** les in het vijfde leerjaar.

Soms staat een zin in **het meervoud**

→ *Onderwerp en persoonsvorm passen zich aan.*

De kinderen **spelen** in de speeltuin.

De juffen **geven** les in het vijfde leerjaar.

21. Lees de zinnen.

- Kleur de onderwerpen geel.*
- Noteer het nummer van elke zin in de juiste kolom.*

- De huizen hebben een rood dak.
- De kamers hebben grote ramen.
- De bladeren kleuren geel in de herfst.
- De eieren liggen in het nest.
- De appels liggen in de mand.
- De tassen hangen aan de stoel.
- De kinderen rennen op het speelplein.

+ s	+ en	+ eren

22. Zet de zinnen in het meervoud.

De slak kruipt →

Het schaap graast →

De student leert →

De boom groeit →

De vis zwemt →

23. Zet in het enkelvoud.

De slangen kronkelen →

De katten spelen →

De herten rennen →

De vogels fluiten →

De ouders wachten →

24. Lees de zinnen.

- a. *Duid het onderwerp aan met geel.*
- b. *Duid de persoonsvorm aan met groen.*

De bloem bloeit in de lente.

De man koopt een nieuwe fiets.

In de vijver zwemt een vis.

De hond blaft naar de postbode.

Op de vensterbank slaapt de kat.

Het kind eet een appel.

25. Schrijf de zinnen nu in het meervoud.

De bloem bloeit in de lente.

De man koopt een nieuwe fiets.

In de vijver zwemt een vis.

De hond blaft naar de postbode.

Op de vensterbank slaapt de kat.

26. Lees de zinnen.

- a. *Duid het onderwerp aan met geel.*
- b. *Duid de persoonsvorm aan met groen.*

Elke dag bakken de bakkers een vers brood.

De dokters onderzoeken de patiënt.

Elke dag trainen de sporters hard voor de wedstrijd.

De boeken liggen op de houten plank.

Op zondagmorgen luiden de klokken.

De bergen steken hoog boven het landschap uit.

27. Schrijf de zinnen nu in het enkelvoud.

Elke dag bakken de bakkers een vers brood.

De dokters onderzoeken de patiënt.

Elke dag trainen de sporters hard voor de wedstrijd.

De boeken liggen op de houten plank.

Op zondagmorgen luiden de klokken.

Tegenwoordige tijd en verleden tijd

Soms staat een zin in **de tegenwoordige tijd (= nu)**

Ik werk hard. (*stam*)

Jij speelt voetbal. (*stam + t*)

Soms staat een zin in **de verleden tijd (= vroeger)**

→ *Persoonsvorm past zich aan.*

Ik werkte hard. (*stam + te*)

Jij speelde voetbal. (*stam + de*)

Soms is er ook sprake van **klankverandering** in de verleden tijd.

We gaan naar het park. → **We gingen** naar het park.

Ik spring in de lucht → **Ik sprong** in de lucht.

28. Lees de zinnen.

- Kleur het onderwerp geel en de persoonsvorm groen.*
- Staan de zinnen in tegenwoordige tijd (TT) of verleden tijd (VT)?*

De hond rende snel door de tuin.	TT / VT
We gingen gisteren naar een pretpark.	TT / VT
Ik fiets elke ochtend naar school.	TT / VT
Ze bouwden een groot zandkasteel op het strand.	TT / VT
De kinderen spelen elke dag buiten.	TT / VT

29. Bekijk de werkwoorden.

- a. Noteer de stam van het werkwoord.
- b. Vul de zin aan in de tegenwoordige tijd.

infinitief	stam	Zin
werken	_____	Ik _____ in de tuin.
leiden	_____	Koen _____ de vergadering.
spelen	_____	Wij _____ voetbal op zaterdag.
lachen	_____	_____ jij om die mop?
snijden	_____	De kok _____ de groenten.
kijken	_____	Mama _____ naar een film.
fietsen	_____	_____ hij elke dag naar school?
antwoorden	_____	_____ Wout op die vraag?
praten	_____	De kinderen _____ tijdens de les.
rijden	_____	Papa _____ met een vrachtwagen.
wachten	_____	De patiënten _____ bij de dokter.
raden	_____	Wie _____ het antwoord?

30. Bekijk de werkwoorden.

- a. Noteer de stam van het werkwoord.
- b. Vul de zin aan in de verleden tijd.

infinitief	stam	Zin
zwemmen	_____	De kinderen _____ in de zee.
praten	_____	Papa _____ tegen mama.
fietsen	_____	Luca _____ naar zijn opa.
vragen	_____	Wie _____ iets?
leiden	_____	Hij _____ de vergadering.
werken	_____	Ik _____ lang voor school.
wachten	_____	_____ hij op zijn beste vriend?
beantwoorden	_____	Wie _____ die vraag?
kopen	_____	Elli _____ een mooie ring.
lopen	_____	We _____ 5 kilometer.
mijden	_____	Ze _____ het drukke verkeer.
zingen	_____	Het koor _____ prachtig!

31. Lees de zinnen.

- a. *Kleur het onderwerp geel en de persoonsvorm groen.*
- b. *Schrijf de zin over in de verleden tijd.*

De jongen speelt voetbal in het park.

Jij werkt hard aan je huiswerk.

Mama en papa wandelen aan het strand.

Mijn vader werkt op het kantoor.

De kinderen oefenen voor hun toets.

32. Kan je het ook bij werkwoorden met klankverandering? Probeer maar!

Mijn zus leest een spannend boek.

Ik zwem elke zaterdag in een zwemclub.

Mijn broer loopt een marathon.

De kinderen helpen de leerkracht.

Ik eet frietjes met een frikandel.

33. Lees de zinnen.

- a. *Kleur het onderwerp geel en de persoonsvorm groen.*
- b. *Schrijf de zin over in de tegenwoordige tijd.*

Mijn mama bakte een grote taart.

De dochter van mijn zus maakte een mooie tekening.

Kim speelde de hele middag buiten.

De jongens luisterden aandachtig naar de uitleg.

Mijn buurjongen fietste naar school.

34. Kan je het ook bij werkwoorden met klankverandering? Probeer maar!

Het boek viel uit mijn handen.

De lichten gingen uit door de hevige storm.

Mijn opa las elke morgen de krant.

Het meisje schreef een brief naar haar vriendin.

De sneeuwvlokken vielen zachtjes op de grond.

Signaalwoorden

= woorden die zorgen voor structuur in een tekst. Er bestaan verschillende soorten signaalwoorden.

Het doel van signaalwoorden:

- **Een tekst structureren:** gebeurtenissen in een bepaalde volgorde plaatsen.
- **Helpen begrijpen:** de bedoeling van de schrijver duidelijk maken.
- **Samenhang verbeteren:** zorgen voor een vloeiende en logische tekst.

Soorten signaalwoorden

A. Volgorde

eerst, vroeger, later, dan, daarna, toen, vooraleer, ten slotte, wanneer.

B. Tegenstelling

maar, echter, hoewel, toch, daarentegen

C. Voorwaarde

als ... dan, wanneer, tenzij, indien, mits, op voorwaarde dat

D. Voorbeeld

bijvoorbeeld, zoals

E. Vergelijking

als, in vergelijking met

F. Oorzaak-gevolg

door, doordat, waardoor, hierdoor, dus

G. Opsomming

en, ook, ten eerste, ten tweede, vervolgens, ten slotte, verder, ook, nog

H. Middel

om te, daarmee, waarmee, opdat, door middel van, met behulp van

35. Lees de zinnen. Markeer de signaalwoorden.

Volgorde

1. Eerst gingen we naar de winkel, daarna liepen we naar huis.
2. De kinderen speelden buiten, vervolgens maakten ze hun huiswerk.
3. Toen de bel ging, renden de leerlingen het klaslokaal uit.
4. Hij poetste zijn tanden en ging dan naar bed.
5. Wanneer de bel gaat, staan alle kinderen in de rij.

Tegenstelling

1. De film was spannend, maar het einde vond ik saai.
2. Hij wilde mee op schoolreis, echter had hij koorts en bleef hij thuis.
3. Ze had veel geoefend, toch ging de toets niet goed.
4. Het was koud buiten, daarentegen was het binnen lekker warm.
5. Hoewel ik moe was, bleef ik nog even lezen.

Voorwaarde

1. We gaan morgen zwemmen, tenzij het slecht weer is.
2. De les gaat door op voorwaarde dat iedereen op tijd is.
3. Indien je vragen hebt, kun je de leraar om hulp vragen.
4. Als je goed oefent, dan zal de toets makkelijker zijn.
5. Wanneer het begint te regenen, gaan we naar binnen.
6. Je krijgt zakgeld mits je helpt in het huishouden.

Voorbeeld

1. Ik eet graag fruit, zoals appels en bananen.
2. Sommige dieren, bijvoorbeeld olifanten, kunnen heel oud worden.

Vergelijking

1. In vergelijking met vorig jaar is het dit jaar veel warmer.
2. De film is even spannend als het boek.

Oorzaak-gevolg

1. Ze had haar huiswerk niet gemaakt, dus moest ze langer op school blijven.
2. Hij trainde hard, waardoor hij sterker werd.
3. Het regende de hele dag, hierdoor was het plein erg modderig.
4. De wedstrijd werd uitgesteld doordat het veld te nat was.
5. Ze kwam te laat door het drukke verkeer.

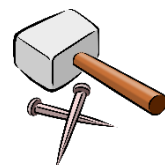
Opsomming

1. Ik hou van chocolade en van vanille.
2. We hebben de kamer gepoetst en de bedden opgemaakt. Ten slotte hebben we ook de ramen gewassen.
3. Zij kan goed schilderen, ook kan ze prachtig zingen.
4. Ik doe veel aan sport. Ten eerste speel ik basket. Ik kan ook goed voetballen. Verder ben ik nog goed in dansen.

Middel

1. Hij maakte de kast met behulp van een hamer en nagels .
2. De leraar legt de leerstof uit door middel van een diagram.
3. Hij heeft een pen waarmee hij de brief ondertekent.

36. Vul aan met het juiste signaalwoord. Kies uit:

met behulp van – omdat – echter – in vergelijking met – daarentegen –
eerst – ten slotte – waardoor – hoewel

- A. _____ maak ik mijn huiswerk, daarna ga ik spelen.
- B. Het regende zo hard, _____ de wedstrijd werd afgelast.
- C. Ik kon niet naar het feestje gaan _____ ik ziek was.
- D. Hij maakte het huiswerk _____ een woordenboek.
- E. De toets is makkelijker _____ de vorige keer.
- F. Hij wilde graag naar het feest, _____ had hij geen uitnodiging ontvangen.
- G. Mijn zus speelt graag binnen, _____ speel ik graag buiten.
- H. _____ het regende, gingen we toch naar buiten.
- I. We gingen naar de winkel, naar de slager en _____ passeerden we ook nog bij de bakker.

37. Vul aan met het juiste signaalwoord. Kies uit:

toch – bijvoorbeeld – door middel van – doordat – voordat – wanneer –
maar – hierdoor

A. De leerlingen maakten de taak
samenwerking.

B. _____ je klaar bent, kun je pauze nemen.

C. Het was al heel laat, _____ besloot hij om nog een film te
kijken.

D. Ik hou van muziek, _____ ik speel zelf geen instrument.

E. Ik hou van verschillende sporten, _____ tennis,
voetbal en zwemmen.

F. Ze oefende niet voor de toets. _____ behaalt
ze een lage score.

G. Het feestje werd uitgesteld _____ de uitgenodigde
gasten ziek waren.

H. Je moet je huiswerk afmaken _____ je mag
spelen.

38. Zet de zinnen in de juiste volgorde. Nummer van 1 tot 5.

Uiteindelijk viel hij in slaap en droomde van een spannend avontuur.

Na een lange dag spelen, voelde hij zich moe.

Hij had zich eerst gewassen en zijn pyjama aangetrokken.

Daarna kroop hij onder het deken met zijn favoriete knuffel.

Jonas ging naar bed en gaf zijn moeder een nachtzoen.

39. Schrijf de bovenstaande tekst nu over in de juiste volgorde.

40. Mijn broer wil zandkoekjes maken. Kan jij het recept in de juiste volgorde zetten? Orden van 1 – 5.

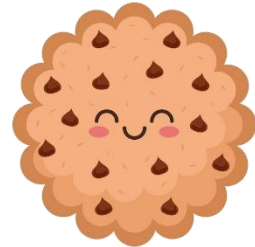
Maak daarna een bal van het deeg en zet dit even in de koelkast om op te stijven.

Meng vervolgens de boter, suiker, bloem en een snuffje zout in een kom.

Verwarm eerst de oven voor op 180°C.

Rol nu het deeg uit op een bebloemd werkblad en snijd er koekjes uit met een vormpje.

Bak ten slotte de zandkoekjes tot ze goudbruin zijn.

41. Schrijf het recept nu over in de juiste volgorde.

42. Weet jij hoe de watercyclus werkt? Orden de zinnen van 1 tot 5.

Eerst verdampt het water van zeeën, meren en rivieren door de zon.

Dan valt het water als regen, sneeuw of hagel terug op de aarde.

Ten slotte wordt het water weer opgenomen in rivieren en meren. Het proces begint opnieuw.

Vervolgens stijgt het water op in de lucht als waterdamp.

Daarna vormt de waterdamp zich tot wolken in de lucht.

43. Schrijf de watercyclus nu over in de juiste volgorde.

44. Hoe was ik correct mijn handen? Orden de zinnen van 1 tot 5.

Daarna breng je wat zeep aan op je handen.

Vervolgens wrijf je je handen goed in met zeep.

Eerst draai je de kraan open en maak je je handen nat met water.

Dan spoel je de zeep goed af met schoon water.

Ten slotte droog je je handen af met een schone handdoek of een papieren doekje.

45. Schrijf het stappenplan nu over in de juiste volgorde.

Verwijswoorden

= woorden die verwijzen naar iets of iemand die eerder in de zin genoemd is.

Joris ging naar de winkel. **Hij** kocht een ijsje.

→ Hij = Joris

Dit boek is spannend. **Het** heeft een verrassend einde.

→ Het = dit boek

Marie heeft een mooie tekening gemaakt. **Ze** laat **deze** zien aan haar ouders.

→ Ze = Marie

→ deze = een mooie tekening

46. De verwijswoorden zijn al aangeduid. Naar wie of wat verwijzen ze? Onderstreep in de zin.

De bloemen in de tuin bloeien prachtig. **Ze** staan vol kleur.

Het huis aan het einde van de straat is oud. **Het** moet gerepareerd worden.

De kinderen spelen in de speeltuin. **Ze** amuseren zich rot!

De auto staat geparkeerd. **Deze** is felrood.

Wat vind je van de soep? Smaakt **ze** lekker?

Mama vindt haar sleutels niet. Weet jij waar **ze** liggen?

Waar is jouw school? Ligt **het** in de stad?

47. Vul in met het juiste verwijswoord. Kies uit:

hij – haar – het – daar – zijn – hem – ze – zij

- A. Gisteren gingen we naar een pretpark. We bleven _____ heel de dag!
- B. Emma was heel trots. _____ had haar spreekbeurt goed gedaan!
- C. Lisa kan _____ tas niet vinden.
- D. De leraar riep Max bij zich. Hij gaf _____ een compliment voor zijn werk.
- E. Papa vertrekt naar de bakker. _____ koopt er een wit brood.
- F. Tom komt thuis van zijn werk. _____ jas is helemaal nat van de regen.
- G. De bloemen staan in een vaas. _____ ruiken heerlijk!
- H. Het speelgoed is stuk. _____ is op de grond gevallen.

Formuleren van een antwoordzin

Een vraagzin

= een zin waarin iemand iets vraagt. Ze eindigen altijd met een vraagteken.

Hoe beantwoord je een vraag?

- **Ja/nee-vraag:** je antwoord begint met 'ja' of 'nee'.

*Heb je een oudere broer? → **Ja**, ik heb een oudere broer.*

*Heb je een huisdier? → **Nee**, ik heb geen huisdier.*

- **Andere vraag:** je antwoord begint met de juiste informatie.

*Wat **is je favoriete kleur**? → **Mijn favoriete kleur is** blauw.*

*Wat doe je **in je vrije tijd**? → **In mijn vrije tijd** lees ik boeken.*

48. Beantwoord de vragen met een correcte antwoordzin.

A. Speel je vaak buiten?

B. Houd je van lezen?

C. Heb je al gegeten?

D. Kijk je graag televisie?

E. Vind je school leuk?

49. Beantwoord de vragen met een correcte antwoordzin.

A. Wat is jouw lievelingseten?

B. Hoe ga je naar school?

C. Naar welke muziek luister je graag?

D. Wanneer ben je jarig?

E. Wat is je lievelingsvak op school?

50. Lees de antwoordzin. Welke vraagzin past erbij?

Vraag: _____

Antwoord: Mijn favoriete kleur is blauw.

Vraag: _____

Antwoord: Ik ben negen jaar oud.

Vraag: _____

Antwoord: Mijn vader werkt als dokter.

Vraag: _____

Antwoord: Mijn favoriete sport is tennis.